Toplumsal Lekesi Giderilemeyen; "Çocuk Yoksulluğu!"

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.

1.Çocuk Birey Kimdir?

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine göre; 18 yaşından küçük herkesin çocuk sayılmaktadır(UNİCEF; 2024).

İlk çocukluk (02-06 yaş), orta çocukluk (06-12 yaş), ergenlik (12-18 yaş), genç yetişkinlik (18-30 yaş), yetişkinlik (30-60 yaş) ve yaşlılık (60- yaş ve üzeri) gelişim dönemlerinin gereksinimleri farklı formasyonlar gerektirir.

2.Çocuk Birey ile Yetişkin Gereksinimleri Aynı Değildir!

Maslow özneli birey ihtiyaçları bağlamında düşülen en büyük hata; yetişkinlerin ihtiyaçlarının çocukların da ihtiyaçları olarak varsayılmasıdır.

Bilinçli ve çocuk özneli pozitif ayrımlı yapılan gereksinim belirleme ve ihtiyaç analizlerine dayalı politikalarla çocuk yoksulluğu önlenebilir.

Aksi halde çocuk yoksulluğunda;

- Ailelerin eğitim görme,
- Ekonomik gelişime katkı sağlama,
- Sosyal koşulara uyma,
- Yeterli beslenme,
- Paralı eğitim ve sağlık hizmetlerine erişme her bağlamda zorluklar, lekeler ve zedeler çıkarıyor.

Öte yandan, evrensel emperyal uygulamalar, (1)ırksal milliyetçilikle kimlikçi ahlak uygularken; (2)Emevi adresli gösteriş düşkünü din kutsalıyla siyaset yapanlar mezhep ikircikleriyle egemen olurlarken; çocuk yoksulluğunu derinleştirmektedir (Karaağaçlı, 2025-1).

Sonuçta; gerek evrensel gerekse ulusal uygulamalar çocuk haklarına ilişkin "ayrımcılık, ötekileştirme, sosyo-ekonomik engeller çocukları eşit eğitime ve adil sosyal yapıya katılımdan dışlıyor.

Bu zedeli ve lekeli çocuk yoksulluğuyla, "gelecek ve çocuk birey özneli güzellemeler salt lafta kalıyor."

Ulusal işgücünün geleceğini oluşturan çocukların iyi bir eğitimle sosyal yaşama uyumla "ekonomik pazar mekanizmasına katılmaları muhal görünüyor.

3.Türkiye Coğrafyası'nda Çocuk Yoksulluğunun Adresleri

Başta gıda, eğitim, kültürel sosyallik değişkenleri olmak üzere %40' varan çocuk yoksulluğuna bakıldığında şu adreslerde olduğu gözleniyor (tuik, 2024):

- Tek kişinin çalışıp geniş aileye baktığı ailede doğan çocuklar.

- Kurak, dağlık ve kırsal alanlarda büyüyen çocuklar.
- Tek ebeveynli aileden yetişen çocuklar.
- Zor koşullarda kente göç etmiş ailelerin çocukları.
- Kayıt dışı geçici işlerde çalışan düzenli geliri olmayan ailelerin çocukları.
- Okul terki yaşayan çocuklar.
- Formal istihdamda çalışmayan yeterli kazancı olmayan ailelerin çocukları.
- Anne babaları uzun süredir işsiz olan çocuklar.
- Engeli olan ya da engeli olan birine bakan çocuklar (UNİCEF,2024)

4.Çocukların Yoksulluk Döngüsünü Kırmada Kilit Sorular

- Bütün çocukların eşit koşullarda yaşamalarını sürdürmelerinin sağlaması nerede?
- Çoçukların haklarını özgürce kullanabilmeleri nerede?
- Yoksulluğun getirdiği eğitim eşitsizliğini gideren kökten değişim politikaları nerede?
- Adı yeni özneli tutucu ve kuşatmacı liberal post kapitalist sistemin çocuk işçiliği sömürüsü olan uygulamalardan neden vazgeçilmiyor?
- MESEM projesi kapsamında; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen Mesleki Eğitim Merkezi uygulamalarında çocuk işçi çalıştırılmasıyla iş kazalarında çocuk ölümleri neden önlemiyor?

5.Çocuk Yoksulluğunda MESEM Ayrı ve Özel Bir Özne Olarak Sorgulanmalıdır!

Salt MESEM kapsamında değil; farklı iş kollarında da çocuk işçiler çalıştırıldığından MESEM bu çalıştırmalara tehlikeli yasal bir zemin oluşturmaktadır.

- MESEM 4+4+4 olarak tanımlanan 12 yıllık zorunlu eğitimin 9. Sınıfta başlayan haftada 1 gün okulda kuramsal dersler verilmekte; diğer günler yani dört gün işletmelerde mesleki eğitim adı altında çalıştırılmaktadır. Çünkü; 3308 sayılı Meslek Eğitim Kanununda "mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, kuramsal eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında görürler"
- 4857 sayılı İş Kanunu'nda; 14 yaşını bitirmiş 15 yaşını doldurmamış ve ilkokulu tamamlamış birey çocuk işçi, 15 yaşını tamamlamış ancak 18 yaşını tamamlamamış birey de genç işçi olarak tanımlanmaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu'na göre Çocuk ve Genç İşçiler hafif işlerde çalıştırılmaları gerekirken; MESEM kapsamında çıraklık kılıfıyla tehlikeli işlerde çalıştırılmakta; iş kazalarına maruz kalmaktadır.
- MESEM, kapsamında çocukların çalıştırılmasında ailelerin Sosyo Ekonomik Durumları (SED) en başlıca nedendir. Eş deyişle yoksul ailelerin çocukları MESEM adıyla çocuk işçi olarak çalıştırılmaktadır (Karaağaçlı, 2025-2).

6.Atatürk'ün Çocuk İklimi

Cumhuriyetçi Demokrasi'nin Filozofu ve Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk 23 Nisan için bir otomobilini ve Riyaseti Cumhur Orkestrası'nı çocuklara tahsis ederken, çocuklar konusunda çok anlamlı olan şu ifadelere yer vererek onlara verdiği önemi ve değeri somutlandırmıştır (Atatürk, 2020 ve Karaaağaçlı, 2025-3):

"23 Nisan Çocukların Günüdür. Çocuklara karşı içtimai vazifelerini ihmal edenlere bugün ihmallerinin tamiri çarelerini aramalıdırlar."

"Ben çocuk haftasını, çocuklara hürmet edilmesini temin ve onların zaafından yararlanarak çok defa yapıldığı gibi onlara eziyet ve hayvan gibi muamele edilmesini önlemek için meydana getirdim.
Bu tedbirim, milletin geleceğine karşı gösterilen bir saygı olarak görülmelidir."

7.Çocuk Yoksulluğunu Önlemek Merkezi İktidarın Ana Görevidir

Sosyal temelli, hak, hukuk ve adalet mekanizmalarının sağlıklı işlediği her ekonomik yapıda, çocuk yoksulluğunu aşağıya çekmek olanaklıdır.

Elbette, sermaye yanlısı politikalar yerine; çoklu, çoğunluklu, katılımcı, sosyal eşitlikçi halkçı ve emekçi haklarından yana sosyal, ekonomik ve kültürel uygulamalar hakça paylaşımla çocuk yoksulluğunu önler.

Bu bağlamda; çocuk yoksulluğunu hızlı ve önemli derecede aşağı çekmek ve zamanla gidermek merkezi iktidarın başlıca görevidir.

Sosyal durumlarından bağımsız olarak olarak her çocuğa eşit olanaklar sağlamak da merkezi iktidarın başlıca görevidir.

Merkezi iktidar, anılan görevlerini yapmazsa/yapa-mazsa adına sivil toplum örgütleri (STK) dedikleri (!) kimlikçi ahlak yanlısı grupların ve cemaatlerin boş olan alana kendilerince hak görerek girmelerine hatta kuruluş amaçlarına gerekçe oluşturmalarına dayanak oluşur.

Yeri gelmişken belirtmek gerekirse; "Finans kaynakları denetlemeyen yapılar STK olarak nitelenemezler! (Karaağaçlı, 2023)." İtirazlarını haklı ve gerçekçi Cumhuriyetçi Demokrasi temelinde yapan bir avuç kuruluşlara ise STK yerine daha anlamlı ve işlevsel kapsamlı olan "Demokratik Kitle Örgütleri" demek yerinde olacaktır.

8.Söz Sonunda; Çocuk Yoksulluğunu Aşağı Çekmede Makro ve Mikro Tercihler

Makro ölçekte; Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) oranı ne kadar yüksekse; çocukların yoksulluk içinde büyümek zorunda kalmaları da o kadar düşük olacaktır.

Son üç çeyrek yüzyıldır, bir türlü "gelişmekte olan ülke" nitelemesi dışında başka bir tanımlamayla anılamayan Türkiye Coğrafyası'nda GSYH payından çocuk bireylere yapılan yatırımlar artığında; "gerçekte gelişmişlik" nitelemesi hak olacaktır.

Mikro ölçekte ise sosyal devletin gereği olarak ailelere yapılan desteklerin ve teşviklerin aile içinde "nasıl paylaşıldığı" önemlidir. Çünkü ebeveynlerin ve çocukların bakım ve eğitimlerinden sorumlu olan kişilerin çocuklara dönük verilen kaynakları nasıl değerlendirdikleri ve cevap verdikleri "çocuk yoksulluğunu önlemede" kilit işlevdedir.

Kaynaklar

Atatürk, G.M.K. (2020). **Cumhuriyetimizin Emanetçisi Olan Çocuklarımız İçin Nutuk.** Kripto Basın Yayın.

Karaağaçlı, M. (2023). **Finansal Yapıları Denetime Açık Olmayan Sivil Toplu Kuruluşu Olarak Nitelenemez!** http://www.mektepligazete.com. 21 Eylül 2023.

Karaağaçlı, M. (2025-1). **Yoksulluğu Skolastik Yönetmek!.** http://www.mektepligazete.com.Köşe Yazıları. Mustafa Karaağaçlı. 07.01.2025.

Karaağaçlı, M. (2025-2). **Çocuk ve Genç Birey Yoksulluğunda 3 T Sorunsalı!** http://www.mektepligazete.com. Köşe Yazıları. Mustafa Karaağaçlı. 18.04.2025.

Karaağaçlı, M. (2025-3).**23 Nisan'ın Öznesi Çocuk, Senaryosu Ulusal Egemenlik, Kuruluşu İse Atatürk'ün Düşünce Selidir**. http://www.mektepligazete.com. Köşe Yazıları. Mustafa Karaağaçlı. 23.04.2025.

UNİCEF, (2024). **Çocuk Yoksulluğunun Önlenmesi.** Her Çocuk İçin; Sağlık, Eğitim, Eşitlik, Koruma. İnsanlığın Gelişmesi. UNİCEF İnnocenti Araştırma Merkezi.

https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/2024-cok-boyutlu-yoksulluk-endeksi-cbye

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?=Istatistiklerle-Cocuk-2024.

_____

Etiksel İlke

Burada yer verilen görüşlerden yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi etiksel olarak uygun olacaktır.

İletişim ve Erişimi

e-posta : mkara@gazi.edu.tr
Web (1) : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web (2) :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID:https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

Süren Yayın Ortamları ve Portalları
Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji,güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Tüm yayınlar blogu :mustafakaragacli.blogspot.com

Bilişim Medyaları
Facebook (1): Kirizma
Facebook (2): Mustafa Karaağaçlı
X : M_Karaagacli_
İnstagram : mustafakaraagacli1
Youtube :AkademikAda